

ȘTIRI DESPRE OAMENI, ÎNTÂMPLĂRI ȘI VREMI
DE ALTĂDATĂ IZVODITE DIN CĂRȚI DE CULT, DE LA
BISERICILE VECHI ALE PROTOPOPIATULUI PITEȘTI

CONSTANTIN DEJAN *

Îngălbenite de vreme, cu filele tocite de mânuirea lor îndelungată, după ce au fost lăsate din generație în generație ca o scumpă moștenire și închizând parcă ceva din mireasma slujbelor de veacuri, la care au fost folosite, însemnările din cărțile bisericești reînvia o floare uitată de la daniile nu știu cărui leat, alături de picăturile de ceară ale veghilor nenumărate și cucernice pe care le-au însuflit.

Cărțile vechi de cult reprezintă monumente prețioase ale trecutului bisericesc și național. Pe lângă importanța pe care o au prin ele însele, ca monumente ale limbii noastre literare vorbite în alte veacuri, cărțile vechi de cult reprezintă adesea adevărate arhive de o mare bogăție de informații asupra împrejurărilor de viață de altădată, asupra oamenilor care le-au dăruit, sau le-au folosit, asupra întâmplărilor petrecute cu aceștia, sau cu obștiile în care aceste cărți și-au împlinit menirea lor. Dar nu numai aceste știri despre fapte ce au izbit mai mult simțirea scriitorilor, ce au făcut asemenea însemnări, se cuprind pe filele acestor cărți, ci uneori chiar producții folclorice necunoscute, care, pentru istoria noastră literară și culturală, își au de asemenea însemnătatea lor.

Cercetând timp de trei decenii, cu prilejul unor îndatoriri oficiale, bisericile din Protopopiatul Pitești, m-am aplecat cu pietate asupra acestor prețioase moșteniri a trecutului, care sunt cărțile vechi de cult, străduindu-mă cu grijă și respect, să dezgrop din această arhivă, încă nu îndeajuns exploatată, aceste însemnări, ca o neînsemnată contribuție pentru valorificarea trecutului nostru național și cunoașterea împrejurărilor de viață din trecutul zbuciumat al înaintașilor. Astfel:

Pe un mineiu pe luna septembrie, tipărit la Buda la anul 1804, deținut de biserica din Glâmboc - Valea Ursului, începând de la prima pagină a predosloviei în josul filei, s-a consemnat: „S-a cutremurat pământul în luna lui noiembrie în zilele 14 la 12 ceasuri din noapte, la leat 1829 când erau muscalii în țară veniți de un an și jumătate v-am scris eu diaconul Anghel, să se știe de când s-a născut fiul meu Ion în luna lui august în zilele 12 în vremea muscalului la un an și trei luni și a fost un cutremur mare foarte, cât ne sperease de moarte în luna lui noiembrie în 14 zile, leat 1829 - leat 7336. Și am scris eu și cu popa Hristea ot Gura Bascovului, pentru rugăciunile”. La sfârșitul cărții, în josul paginilor începând de la fila 102: „Acest miniat ce este pe luna lui

---

* Fost protopop de Pitești.

Septevre este de la biserica din Glâmboc din județul Argeșului plasa Piteștilor ce se prăsnuiește hramul Adormirii Precistei”. La sfârșit: „Să se știe că am scris eu Anghel în cartea aceasta ce se cheamă minei”.

Pe un minei pe luna iunie, tipărit la Buda în 1805: „Acele 12 minee s-au cumpărat de robii lui Dumnezeu dumnealor Ioniță Ungurelu și de frate său Iordache Bivcâpitan Zadorobanți și de surorile dumnealor Joița și Catinca și s-au dat Sf. Biserici din Gura Bascovului unde se prăsnuiește hramul sf. Marelui Mucenic Gheorghe care s-au făcut de unchiul nostru Martin Buliga Sluger”; Pe mineiul pe luna iulie, tipărit la Buda la 1805: „Acele 12 mineie de luni s-au cumpărat de noi robii lui Dumnezeu și s-au dat la Sf. Biserica a Moșului nostru sluger Martin Buliga din Gura Bascovului, ce se prăsnuiește hramul Marelui Mucenic Gheorghe cumpărători mineiilor sunt aceștia: Ioniță Ungurelu Vistier Iordache Ungurelu Biv Căpitan Zadorobanți și surorile dumnealor Zoița și Catinca” Pe un minei pe luna octombrie, tipărit la Buda la 1805: „Acele 12 mineie de luni s-au dat la Sf. Biserici din Gura Bascovului, unde se prăsnuiește hramul Sf. Marelui Mucenic Gheorghe de dumnealor boieri Ungureii Vasile, Ioniță și de Bif Căpitan Zadorobanți Iordache fratele domniei sale și de surorile dumnealor Joița și Catinca. Oiasca, - 1814 iulie 6. Ungureii”.

Într-un ceaslov de la Prislop: „Acest ceaslov s-au dăruit de mine Hagi Ioniță Dumitru Turtar, Sfântului Nicolae, să nu se fure, nici să se vândă de preotul nici de dascăl că nu-i plăcut lui Dumnezeu vânzătorul de cele sfinte - 1844”.

Tot la biserica din Prislop, pe un epitaf: „Această sfântă plaștaniță s-au făcut prin cheltuiiala lui Costandin ot valea Glâmboc - leat 1838 - Voicu zugravu”. Pe un alt epitaf: „Această sfântă plaștaniță este dăruită bisericii Sf. Adormire a Maicii Domnului din cătunul Prislop de către subsemnatul arendaș al moșiei și pădurei Doamnei Z. Condiasca, 1876, Dec. 6 - P. S. Crăciun”.

Într-un catavasier tipărit în 1793 de Dimitrie Petrovici la București, la fila 83 scrie: „Acest catavasier este cumpărat de Popa Păun ot satul Drăganului”, iar la fila 165 scris de o altă mână: „Acest catavasier e cumpărat de Popa Păun în parale 60”.

Pe un octoih tipărit la Râmnic la 1811 de Episcopul Iosif s-a scris: „Acest oțtoil de la biserica Buncești ot satul Cuca este cumpărat di taleri două zeci și opt și acești bani au dat moș Popa Nicolae sin moș Ioan taleri patru spre zece și moș Popa Radu polecrea Caloian iarăși taleri patru spre zece și de când s-au cumpărat vâleatul s-au aflat 7326 (1818) și după spusele prioților eu am scris de cine este cumpărată această carte eu Ioan Diaconul Shiteanul zapciul prioților ot plasa Cucii”.

La Săpunari, pe un penticostar tipărit la București la 1800 de Stanciul Tomovici scrie: „Să se știe că această sfântă carte ce se cheamă Penticostar s-au cumpărat de titorii sfintei biserici din Vede de la satul Bărbătești Cotmeni de la părintele protopopu în taleri 16 - și au dat Mușat taleri trei, Stroe Dvinet taleri doi, Gheorghe Stoilescu taleri unu, Dumitru Uplosan șase taleri, Gheorghe Mușat șase parale, Tudor Tomuleci taleri unu, Ilie șase parale, Rizea parale 10, Mihai Rotar șase parale, Milea Ungureanu șase parale, Jupân Pătru taleri unu, Pătrașcu Cosmescu taleri doi, popa Radu din Vitomirești taleri, Stan Dădălescu șase parale”. Și tot la Săpunari pe o cazanie fără început: „Să se știe, această sfântă cazanie că s-au cumpărat de titorii sfintei biserici de la Săpunari, care mai jos ne vom iscăli: în taleri 16 de la popa Ștefan; de Ivan e de Radu Mușat și au dat și Nicolae patru taleri 4, Dumitru Bunea cu Dumitru Murărescu taleri unu, Gheorghe Stângă taleri unu, Neacșu Dedulescu taleri unu,

Uncheașu Oprea din Cotmenița opt parale și au rămas Ivan taleri patru și Neacșa cu taleri trei și popa Nae taleri doi - la leat 7352 (1844)".

La Drăguțești pe o evanghelie tipărită la Buda la 1812: „Această Sf. Evanghelie este a bisericii din Cotmenița ce s-a făcut de Drăguț și cu alți tovarăși noriași și am însemnat ca să se știe, ca întâmplându-se să se înstrăineze să se poată găsi. 1817 iulie 20 - Dinu sin Drăguț".

Pe un molitfelnic: „1816 Ghenarie 28, Popa Ioan de la Cotmenița - La anul 1811 s-au născut fiul meu Petrache la Martie 26 - Ioan ereu ot Cotmenița - S-au născut fimea Ilinca în zilele prea luminatului domn Io Ioan Caragea voevodu veleatul era 1813 și am scris eu Ioan Ereu ot Cotmenița". Pe o altă filă: „Să se știe că am cumpărat acest Molitfelnic eu Popa Pătrașcu sin Neagoe , soția mea Maria și am avut trei fete Ioana, Voica, Maria și am dat taleri 10 Eu Pătrașcu Popa și am scris adică eu popa Pătrașcu, Preda, Neagoe, Ioana și am avut și un copil Stanciu, Voica, Maria și am cumpărat în zilele luminatului Domn Ioan Alexandru Moruz voevod - în zilele Domnului nostru Gheorghe Ipsilant".

Pe un penticostar tipărit la Blaj în 1808: „acest sfânt și dumnezeiesc penticostar este al Sf. Biserici ce - i nouă de la Piscu Calului și am scris eu Deaconu Apostol cu mână de țărână și condeiu de găină. Mâna va putrezi, iar slovele se vor pomeni - 1839". Pe o altă carte veche, un apostol tipărit la Blaj în 1802: „acest Sf. Apostol l-am cumpărat și l-am dăruit Sf. Biserici din Piscul Calului, din piscul Calului (*sic!*) eu Costandin sin Drăguț" și mai departe: „acest sf. și Dumnezeiesc apostol este al Bisericii din Piscul Calului ot Morărești" iar pe scoarța din spate: „acest sfânt și Dumnezeiesc apostol este al Sf. Bis. Piscu Calului și s-au cumpărat de Tănase Cruceru și tot neamu lui, bani taleri opt, 1832 ghenarie 23".

Pe un liturghier fără început: „această Sfântă și Dumnezeiască leturghier să se știe că iaste cumpărată de Stan sin Soare ot Dădulești cu taleri opt 5 lei și am dăruit-o la Biserica Uda făcută de popa Ion Buletean pentru pomenire".

Pe un minei pe luna martie tipărit la Neamț în anul 1831: „acest minei este al Sf. Biserici din cătunul Piscu Calului comuna Dedulești cu hramul Sf. Treimi, 1865 martie".

Pe un minei pe luna aprilie tipărit la Neamț 1831 de la biserica Piscu Calului s-a scris: „astăzi mă călătoresc la părintele ceresc la orașul cel frumos, unde mă cheamă Hristos și sufletul mi-e voios".

Pe un minei pe luna octombrie tipărit la Râmnic de Chesarie, fără început: „acest sfânt și dumnezeiesc minei ce l-am cumpărat de la București din mănăstirea Kalatia și am dat taleri 8 și am rânduit-o bisericii Căzănești Vărzaru la 1845".

Pe un alt minei pe luna noiembrie tipărit la Râmnic de Chesarie - 1778 -: „acest minei e cumpărat de Din Blidaru sin Ion i de Ene i de Ion, i de Niculaie, în taleri opt și s-au dăruit la biserica Dăduleștilor de pomană ca să ne pomenească pomelnicu la titorie".

Pe un minei pe luna octombrie tipărit la Râmnic în anul 1786: „acest sfânt și Dumnezeiesc minei s-au dăruit de noi lui Tănase Crucer, Apostol Deaconu, Tănase Deaconu din satul Piscu Calului, am dăruit la Biserica Maicilor schitului și am scris eu Diaconul Apostol cu mână de țărână și cu condei de găină. Mâna va putrezi iar slovele se vor pomeni, unde se prăsnuiește hramul Intrarea în biserică - leat 1838 -".

Pe un apostol fără început: „să se știe că acest sfânt apostol este al popii Stroeii ot Voroveni și iaste cumpărat în taleri patru 4” - în dosul paginilor începând de la fila 13 -. La fila 25: „Să se știe când s-a pristusit mumă - mea în luna lui Genarie în 14 zile la anul de la zidire 7314 (1806)“. La fila 117: „Să se știe de când au venit potopul în luna iunie și au înecat toată lumea la leatul 1825”.

Pe un octoih, sau un paraclitichi, tipărit la Râmnic la anul 1811, începând de la fila 1: „Acest octoih l-am cumpărat eu nevrednicul robu lui Dumnezeu Constantin Vlădescu, din tipografia Sfintei Episcopii Râmnic și s-au legat la orașu Câmpulung la anul de la mântuirea lumii 1818 Dec. 6 și l-am închinat sf. Biserici ot Voroveni spre lauda și cinstirea Sf. Troițe și a tuturor sfinților ce se laudă în acest octoih. Deci ori ce se va sluji cu dânsul să se roage pre milostivul neîncetat pentru ertarea păcatelor mele că sunt multe foarte“. La sfârșitul octoihului „Să se știe de când s-au legat această sfântă carte de Neculaie Monahu legătoru de cărți în taleri 10 la leat 1832 Gheonare 10 și am scris eu priotul Enache”.

Pe un liturghier tipărit în întâia domnie a lui Ioan Gheorghe Caragea, la Râmnic în anul 1816, la sfârșit scrie: „Preot Sima satul Furești”.

La Drăghicești pe un mineiu pe luna aprilie, tipărit de Filaret - episcopul Râmnicului - la anul 1780: „Această carte ce se numește mineiul lui iulie s-au cumpărat de ipitropul sfintei acestei biserici Domnița Bălașa în zilele mării sale Domnului Ioan Alexandru Costadin Moruz Voevod la leat 1760 iar paraclisier este robul lui Dumnezeu Ioan”.

La Dumbrăvești pe un penticostar tipărit la Neamțu de către Veniamin Costachi la anul 1834, la fila 2 s-a însemnat despre „zaveră la leatul 1821”. Pe un triodion, tipărit la Neamțu la anul 1833, de către Veniamin Costachi: „am scris eu Ioan Guță ce am fost dascăl”. Pe un apostol - fără început -: „acest apostol ce este al Sf. Bis. Satul Bascovelul este de la Părintele Răureanu Părvu sin Radu satul Bascovelul”. Pe un mineiu pe luna ianuarie tipărit la Neamțu la anul 1830 de către Veniamin Costachi: „acest minei al lunii lui martie este cumpărat den Târgu Răureni de tictorii Sf. Biserici Bascovul prin osârdia și cheltuiala sfinției sale părintelui popii lui Constandin și al lui Stan Gantă tictor și s-au ales de mine robul lui Dumnezeu cel mai jos iscălit și am scris eu cu mâna mea și ceva... slova va rămâne iar mâna va putrezi la leat 18... Noiembrie la 10”; „Să se știe când s-a cutremurat pământul la leat 1838 ghenarie 16 Marți spre Miercuri la 4 ceasuri din noapte, cutremur mare cât s-a crăpat pământul pă deal și pă văi - 1838 - Scris eu ce m-am iscălit Ioan Guță”; „Această carte ce se cheamă mineiul lui Ghenare luat de la leat 1834 -”.

Pe un mineiu pe luna februarie tipărit la Neamț în anul 1831: „Dintru această știință ce se lasă de la mine că s-au așezat această sfântă slujbă a mineiului și Trăodului să pune în lucrarea lor cu cântările întru tot sfântul și marele post”. Și pe altă filă: „La leat 1838 iunie 13 am intrat în Școala Națională Domnească de am învățat acest condei și am șazut până în octombrie în 31 tot leat 1838. Pentru aceasta am însemnat aici Ioan Guță satul Bascovelul”.

Pe un mineiu tipărit la Neamțu în 1831: „această sfântă și dumnezeiască carte ce se cheamă mineiu al lunei lui martie ce s-au cumpărat sfintei biserici satul Bascovelul ce se numește Intrarea în biserică al Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu o am cumpărat de la Sfinția sa părintele popa Constantin sin Mihai Schiteanu din satul Bascovelul prin toată osârdia și cheltuiala sfinției lui la anul 1834 Septembrie în 8 și s-

au sfințit sfânta Biserică la leat 1834 Noiembrie 11 de sfinția sa părintele protopop Ioan și am scris eu cel iscălit cu mână de țărână mâna va putrezi iar slova va rămâne și s-au adus această carte tot de mine robul lui Dumnezeu Ioan Guță din Bascovel. Și s-au cumpărat din târgul Răureni pentru ca să fie și pă sine și de tictor care eu am și numit aici la Sfânta biserică câtăva vreme și am lăsat și în știință ca să știe slujba ca la mănăstire însă drept să nu rămâie vreun cuvânt necetit. Deci de va lăsa aicea ceva îl va vedea tot binele ce l-am făcut către Dumnezeu, Ioan scriitor din Bascov și dascăl”.

În satul Racovița, pe o evanghelie tipărită la Sibiu în anul 1806, tipografia Ioan Bart, în zilele împăratului Franciscus al doilea, pe fila de început: „Pre această sfântă și dumnezeiască evanghelie ce să numește Noul Testament al Preavoslaviei noastre credințe o am afierosit-o la biserica din satul Racovița din sud Mușcel unde se prăsnuiește hramul sfinților apostoli Petru și Pavel i hramul Sf. Ierarh Nicolae, spre pomenirea răposaiilor părinți ai miei Gheorghe, Maria și a tot neamul lor cel răposat. Drept aceea să pohtesc preoții slujitori altarului acestui lăcaș dumnezeesc ca cât va ținea această evanghelie la acest sfânt și dumnezeiesc lăcaș să pomenească la toate liturghiile acești de sus răposai ai miei părinți, iară care din preoți din nebăgare de seamă nu va urma a să pomeni va da seamă la a doua venire a domnului nostru Iisus Hristos: Iară care va urma a să pomeni să fie blagoslovit amin. 1824 iulie 14. Smeritul arhieru Filaret Apomias Beldiman de patria sa moldovean, năstavnicul Sf. Mănăstiri Câmpulungului”. Pe contra pagină: „Astăzi 1821 februarie 22 am dat de s-au spălat evanghelia și cu cădelnița și am plătit galbeni 2, care fac lei vechi 64. Și schimbând catifeaua și legând evanghelia din nou am dat un galben - Gr. Racoviceanu -”.

Pe o carte „Viețile Sfinților”, pe luna ianuarie, tipărită în 1808 la Neamț, aparținând bisericii Jupânești: „La leat 1849 nu s-au făcut iordănituri la mahalaua de la Vale că se țin măreți”. „Această sfântă carte este cumpărată de robul lui Dumnezeu Popa Ioan Duhovnicul din satul Jupânești de la robul lui Dumnezeu Popa Mihai ot satul Petrești și cu tocmeală bună ce-au tocmnit unul cu altul amândoi preoți și duhovnici bătrâni fiind și tocmeala l-au îndatorat să slujească un sărindari fiindcă era foarte dezlegată și nu să ținea foaie cu foaie; iar preotul Ioan au dat-o fiu său lui Din Dascălu și au legat-o el singur cu a sa cheltuială fiind și pă acel dascăl legători de cărți în casa sa până s-a săvârșit lucru și și-au luat plata după tocmeală: doo ruibiele ferecate și s-au dus acesta - 1832 decembre 7 - Și am scris eu Costandin țarcovnic sin Popa Ioan Duhovnicul din satul Jupânești cu singură mâna mea, care la vreme după voia lui Dumnezeu am să putrezesc iar slovele să rămâie însemnate pe această sfântă carte ce să cuprinde întru ea viețile sfinților ce sunt pă luna lui ianuarie; aceși sfinți să să roage lui Dumnezeu pentru tot norodul creștinesc și blagocistiv și să să roage lui Dumnezeu și pentru noi păcătoșii ostenitori întru rugăciunile lor”.

„Eu Popa Ioanu Duho. Ot Jupânești adeverezu - In anul 1838 în unsprezece zile ale lunii lui ianuarie, într-o marți seara târziu culcați fiind oamenii au fost cutremur mare și ne-am speriat foarte de frică și sculându-ne ne-am închinat Domnului și n-a ținut mult cutremurul și s-au însemnat întru această carte de robul lui Dumnezeu Constandin Țircovnicul în doosprezece zile ale lunii lui ianuarie în ziua pomenirii a muceniții Tatianii să nu se uite aceasta -“. „Însemnai întru - această sfântă carte de când a adormit părintele nostru preotu Ion Duhovnicu întru sfânta duminică pă la prânz la anu 1838 dechembrie 18 și s-au îngropat la dechembrie în doozeci de zile în zioa de sfântu sfințitu mucenic Ignatâe în tinda bisericii dă la Vale de mulți preoți care au fost

la număr 18 adică optsprezece preoți, toți îmbrăcați în sfiloane și diaconi patru așisderea îmbrăcați și am scris eu Costandin sin numitu preotu cu mâna mea în 20 de zile ale lunii lui dechembrie -”.

După un manuscris cu litere chirilice, datat 1840 - de la biserica din Davidești - descântec pentru sporul oilor: „Iai lână după nouă oi și faci ață și faci nouă ochiuri; și iai apă neîncepută, torni întâi de nouă ori și când bagi ața în apă (zici): Nu dezleg ața asta și dezleg sporu și porneala oilor, sângele și carnea și inimile și rinichii, dezleg și pișătorile oilor și drumurile și potecile oilor și izvoarele. Cum să trag apele de frumos, așa să să tragă oile estea de frumos; cum se întorc apele estea de frumos așa să să întoarcă apele de frumos. Cum se întâlnesc apele de frumos, așa să să întâlnească oile estea de frumos pă loc; cum rămân apele curățele, așa să rămâie oile dă curățele, cu mândrețele lor și frumusețea lor și sporul lor la locul lor”. În continuarea aceluiași manuscris argeșean este notat și un alt descântec de sporul oilor: „Să ia apă din izvor de nouă ori cu un vas și se azvârle la vale și faci nouă cruci cu cuțitu în apă și să închină și să ia apă și zice vorbele de mai jos de nouă ori și dă la nouă oi în gură și stropește pă toate: - cum merge soarele mai înainte - și face trei cruci în trei urechi la trei oi zicând vorbele de trei ori. Prinzi oaia dinainte și-i faci cruce în urechea dreaptă și zici: Cine mi-o fi gândit mie rău, să se întoarcă răul asupra lui; rău și stricatu și paguba și toate răotățile după oile estea. El mi-a dat cu cinci dește uscate, eu le întorc cu zece dește verzi, cu vârv și îndesate. Cum se întorc norii așa să să întoarcă sporu oilor; Cum să întorc apele, așa să să întoarcă sporul oilor și porneala și sângele și mergerea lor. Nu întorc oile estea, ci întorc făcăturile, cu îndoiturile și întăriturile și vârfuiturile și necăutăturile, nepăscăturile și încuieturile. Oile estea să fie bune și vânoase și cărnoase și vânoase și cu gând bun și porneală bună. Să iasă rău din oile estea, din inimi, din bojogi, din rinichi, din sâni, din picioare, de su picioare, de su pînteni, de su urechi, de su ochi, din creierii capului, din zgârciu nasului, din fața obrazului, să iasă rău, să saie în pârâu, să saie în lac, să saie în vad, să să ducă toate răotățile din oile estea cui mi le-a dat. Să să întoarcă rău și stricatu și orăcăitu și cufuritu și stârcitu și paguba și toate răotățile după oile estea. Cum rămân apele curățele, așa să rămâie oile estea curățele, cu mândrețele lor și sporu lor la locu lor”.

Pe un minei pe luna septembrie, fără început: „acest minei este al bisericii de sub dealul Pitești, hramul Sf. Dumitru 1785 ce iaste zidită din temelie de preotul Partenie arhimandritul Argeș”. Pe o altă filă: „Acest minei este al bisericii ce poartă hramul Sf. Dumitru și sunt 12 mineuri pă toate lunile câte un mineu și s-au scris de mine rob al lui Dumnezeu la anul 1841 fiind și eu de ani trecuți la rusalii ce va veni 28, iar eu am scris acum e anul 1841 februarie 15 - preot Nicolae sin Ioan Târgu Dealului”.

Pe o evanghelie tipărită la București în 1760 la biserica Târgu Dealului: „având cuget curat a face Sfânta Biserică după Izvorani și care s-au zidit cu cheltuiala mia și a fratelui meu și cu alții ce s-au milostivit așa văzând și această Sfântă Evanghelie că s-a dărpănat de totul s-a preînoit cu cheltuiala mia ce-mi zice Gamiloiiu - 1838”. Pe verso a unei icoane prasnice: „Acest Sfânt Prasnica împreună cu iconostasul s-au făcut cu cheltuiala lui Marin și Popa Mihaiu și s-au terminat spre a fi pomenit cu robul lui Dumnezeu Marin Popescu - anul 1857 -”.

Însemnarea pe o cazanie tipărită la Râmnic, fără început: „Cazania easte a sfintei și dumnezeieștei biserici din Gura Văii Ștefănești sud Mușcel unde prăsnuiește și să cinstește hramul Sfântului și marelui mucenic Dimitrie izvorătorul de mir, care

cazanie s-au cumpărat de aceștia ce s-au scris de aici înainte: Ilarion dascălul dat taleri șase; Pătru Kalfiagii Țeni taleri doi; Ivan Sârbul cârciumariul taleri 3; Ilarion dascălul ot Argeș taleri șase și alți neguțatori din București la anul 1796 noiembrie 26 -”.

Pe un penticostar tipărit la Râmnic la anul 1785: „Acest sfânt Penticostar l-am cumpărat de mine nevrednicul și mult păcătosul... besericii de sub dealul Pitești cu hramul Sfântului Dumitru Izvorătorul de Mir ca să fie besericii de Slujbă și mie de pomenire, iar cine s-ar ispiți a o înstrăina de la această Sfântă besearică să naibă iertăciune a muri curând până nu-l va aduce iar la această Sfântă berearică ce iaste zidită din temelie de răposatul Partenie arhimandritul și eu am fost isprăvnicul până am isprăvit și am târnosit-o și s-a început a să sluji sfânta liturghie și am cumpărat la anul 1799 februarie 10 Ilarion monah dascăl din episcopia Argeșului”. La sfârșitul acestei cărți: „acest sfânt Penticostar l-am vândut eu Popa Calciu ot oraș Argeș sin Popa Ștefănel călugărul Sfinției Sale Părintelui Ilarion dascălul de la Sfânta episcopia Argeșului în bani gata taleri 12, Eu Popa Calciu adeverez 1799 Febr. 10”.

Pe o minei pe luna septembrie tipărit la Râmnic fără început: „Acest minei este al besericii Sfântu Dumitru Târgu Dealului însă minee pă luna septembrie deosebit, că sunt pe toate lunile minee însă pe multe luni sunt întrunul”.

Pe un epitaf: „acest Sfânt Epitaf s-au dăruit Bisericii din comuna Izvorani jud. Mușcel de D-na. Elisabeta Spiropolu 1893 Martie 20 -”.

Pe o cazanie veche: „Ion Lepătaru - 1859 -”.

Pe octoihul mare: „Gheorghe Ștefan Gavrilescu - cântăreț 1897, intrat la 1888 când a mâncat filoxera viile”.

Pe o cazanie din 1877 Noiembrie 20 este semnat cu litere chirilice „Preot Stancu Dragomirescu”.

Pe o evanghelie bilingvă din 1693, Teodosie, în josul paginilor începând de la fila 7 inclusiv: „Această Sfântă Evanghelie iaste dată sfintei biserici din Izvorani, metoh sfintei mânăstiri Câmpulung, de părintele Iosif Eromonah Hagiu“ - toate cărțile vechi de mai sus au aparținut bisericii din Izvorani.

La biserica din Budeasa pe o evanghelie tipărită la 1688 se găsește această însemnare: „Această Sfântă Evanghelie e dată de Dumneaei Cucoana Mirica a lui Hagi Constantin”.

(n.a. - Mirica era din familia Budișteanu) Mormântul din biserica Budeasa poartă inscripția: „Intru numele domnului Iisus Hristos a pristăvitu-s-a robul lui Dumnezeu Mirea vtori pitar sin Stanciu ispravnicul ot Brâncoveni și s-a pristăvit din ucidere de om în zilele domnului Constantin Voevod 7252 (1744) și s-au îngropat sub această piatră dumnealui și coconii dumnealui Constantin, Ene, Păuna, Ion. Au înfrumusețat această piatră jupâneasa dumnealui Maria și s-au așezat la leat 7257 (1749)”.

Încredințând aceste însemnări publicării avem convingerea nestrămutată că rechemând întâmplări uitate ele vor face ca chipul scriitorilor din veacuri apuse să fie cunoscut, redându-se cititorilor de astăzi puțința de a măsura mai ușor uriașul drum străbătut de poporul nostru în ultimele două secole. Dezvăluim din taina filelor îngălbenite și mucedu întâmplări, oameni și fapte care pot lumina colțuri și vremuri din trecutul de suferință, din zbuciumul împrejurărilor vitrege, luminate de nădejdia unor vremi mai bune pentru urmași și este firesc ca pe aceste file să fie însemnate și întâmplări nedorite, ca norii negri ce au acoperit cerul existenței lor.

INFORMATION ABOUT PEOPLE AND FACTS AND
OLDER TIMES AS THEY ARE PRESENTED IN THE CULT BOOKS
OF THE OLD CHURCHES OF THE PITEȘTI RANK

Abstract

In this paper the author presents information from old church books through which he wanted to offer an image of the Romanian people during the last two centuries.